

“Türk Ticaret Kanununun 82. maddesi kapsamında her tacir, ticari defterlerini, envanterlerini, açılış bilançolarını, ara bilançolarını, finansal tablolarını, yıllık faaliyet raporlarını, topluluk finansal tablolarını ve bu belgelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıracak çalışma talimatları ile diğer organizasyon belgelerini, alınan ticari mektupları, gönderilen ticari mektuplarının suretlerini vb. belgeleri 10 yıl süreyle saklamakla yükümlüdür.

Bu belgelerle ilgili tacirlere bir yükümlülük verilmesi ise, defter ve belgeler üzerinde hem vergisel hem denetimsel incelemeler yapılacağından kaynaklandığı gibi muhtemel uyuşmazlıkların çözümünde ispat aracı olmalarıyla doğrudan ilintilidir. İşte tam da bu sebeplerle, söz konusu belgelerin mücbir sebeple mi yoksa kasten mi zayi edildiği hususları, mahkemelerce incelenerek karara bağlanmaktadır.

Türkiye'de 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem sonrasında, yasal düzenlemelerin bazılarında bir takım geçici düzenleme yapılmış; bunlardan birisi de 7440 sayılı Kanunda zayi belgesi ile ilgili olmuştur.

7440 sayılı Kanunun 10. maddesinin 22. fıkrasında deprem bölgesindeki mükellefler için verilecek olan zayi belgelerinin bir yandan mahkemelerce verileceği düzenlenirken bir yandan da idari merciler (il idare kurulu) tarafından verilebileceği belirtilerek, bazı anayasal aykırılıklar göz ardı edilmiştir.

Şöyle ki;

"Anayasanın Yargı Yetkisinin Devredilmezliği" kuralı gereği yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır. Zayi belgesi verilmesi, kişilerin ticari hayatını, borç-alacak ilişkilerini, malvarlığı haklarını doğrudan etkileyen yargısal bir işlemdir. Bu belgenin verilmesi için delil değerlendirmesi yapılmakta, taraf beyanları incelenmekte ve bir hüküm oluşturulmaktadır. Aksi durumda, zayi belgesinin idari bir kurul tarafından verilmesi, yargısal yetkinin idareye devri anlamına gelir ki bu, Anayasanın 9. maddesine aykırıdır.

"Kuvvetler Ayrılığı ve Hukuk Devleti İlkesi" gereğince ise, yasama, yürütme ve yargı erkleri birbirinden bağımsız ve görevleri Anayasa'nın 7., 8., 9. maddelerinde yetkileri ayrı ayrı belirlenmiştir.

Mahkemelerin görev alanına giren bir işlemin yürütme organına devredilmesi, kuvvetler ayrılığı ilkesini zedeleyeceği gibi hukuk devleti ilkesine aykırı olacaktır. Hukuk devletlerinde, bireylerin hak ve yükümlülüklerine ilişkin kararları ancak bağımsız mahkemeler verebilir.

"Hak Arama Hürriyeti" kapsamında da mahkemeye erişim hakkı, sadece yargı organları önünde korunabilir. İdari kurul tarafından verilen zayi belgesine karşı yargı yolu açık olsa da, bu yargısal koruma sonradan devreye girmekte, kişi asıl koruma mekanizmasından (mahkeme önünde doğrudan dinlenilme hakkından) mahrum kalmaktadır.

Netice itibarıyla; yetkili mahkeme tarafından yapılacak yargılama neticesinde verilip verilmeyeceğine karar verilmesi gereken zayi belgesiyle ilgili Dulkadiroğlu Kaymakamlığı işlemine karşı açılan davanın çözümünde uygulanacak olan 7440 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 10. maddesinin 22. fıkrasında yer alan "...Ancak bu yerlerde bulunan mükellefin il veya ilçe idare

kurullarından defter ve belgelerinin zayi olduğuna ilişkin olarak alacağı belge de yetkili mahkemeden alınmış belge hükmündedir..." cümlesinin Anayasa'nın 2., 9. ve 36. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle;

1- 7440 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 10. maddesinin 22. fıkrasında yer alan "...Ancak bu yerlerde bulunan mükellefin il veya ilçe idare kurullarından defter ve belgelerinin zayi olduğuna ilişkin olarak alacağı belge de yetkili mahkemeden alınmış belge hükmündedir..." cümlesinin 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2., 9. ve 36. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılması nedeniyle anılan ifadenin belirtilen sebeplerle yahut 6216 sayılı Kanunun 43/3. maddesi kapsamında değerlendirilebilecek başka nedenlerle iptaline karar verilmesi talebiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına,

2- Dava dosyasının ve karara dayanak görüşme tutanağının, onaylı bir örneği ile işbu kararın aslının Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine, Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda vereceği karara kadar 5 ay süre ile davanın geri bırakılmasına, bu süre içerisinde Anayasa Mahkemesi'nce bir karar verilmemesi halinde, mevcut mevzuat hükümleri ile dosyadaki bilgi ve belgelere göre davanın görülmesine, kararın bir örneğinin taraflara tebliğine, 28/10/2025 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."